

สรุปทเรียนการพัฒนาความรู้

หลักสูตร ความรู้พื้นฐานด้านแผนที่เพื่อการพัฒนาที่ดิน รุ่น 2/2566

*****

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวกาญจนา สร้อยทอง ตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ
สังกัด กลุ่มวิจัยกายภาพดิน สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
วันที่อบรม 4 กรกฎาคม 2566

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานด้านแผนที่และการใช้ประโยชน์จากแผนที่และข้อมูลทางแผนที่เพื่อการพัฒนาที่ดิน

สรุปทเรียน

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแผนที่

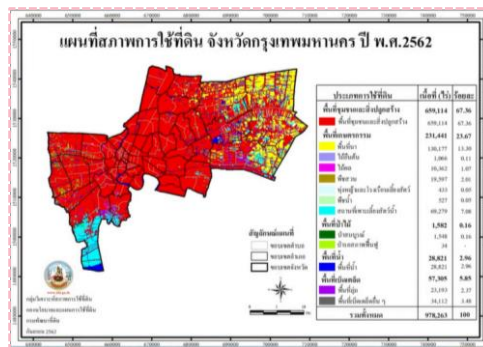
แผนที่ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงลักษณะของพื้นผิวโลกและสิ่งที่ปรากฏอยู่บนผิวโลก ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยแสดงไว้บนแผ่นวัสดุที่เลือกสรรแล้วด้วยการย่อให้มีขนาดเล็กลงตามอัตราส่วนที่ต้องการ และอาศัยเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สามารถแปลความหมายแผนที่ให้ใกล้เคียงกับพื้นที่จริงมากที่สุด โดยข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการจัดทำแผนที่จะเป็นข้อมูลที่จัดเก็บหรือบันทึกในรูปแบบเอกสารแผ่นพิมพ์ (Hard Copy) หรือข้อมูลเชิงเลข (Digital Data)

ประเภทของแผนที่ แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

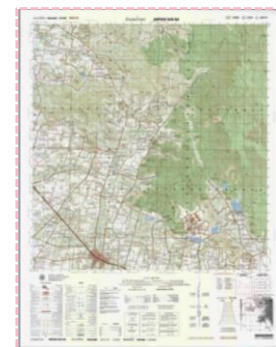
1. แผนที่แบ่งประเภทตามมาตราส่วน ได้แก่ แผนที่มาตราส่วนเล็กกว่า 1:1,000,000 แผนที่มาตราส่วนกลาง 1:250,000 ถึง 1:1,000,000 และแผนที่มาตราส่วนใหญ่กว่า 1:250,000

แผนที่มาตราส่วนเล็ก

แผนที่มาตราส่วนกลาง

แผนที่มาตราส่วนใหญ่

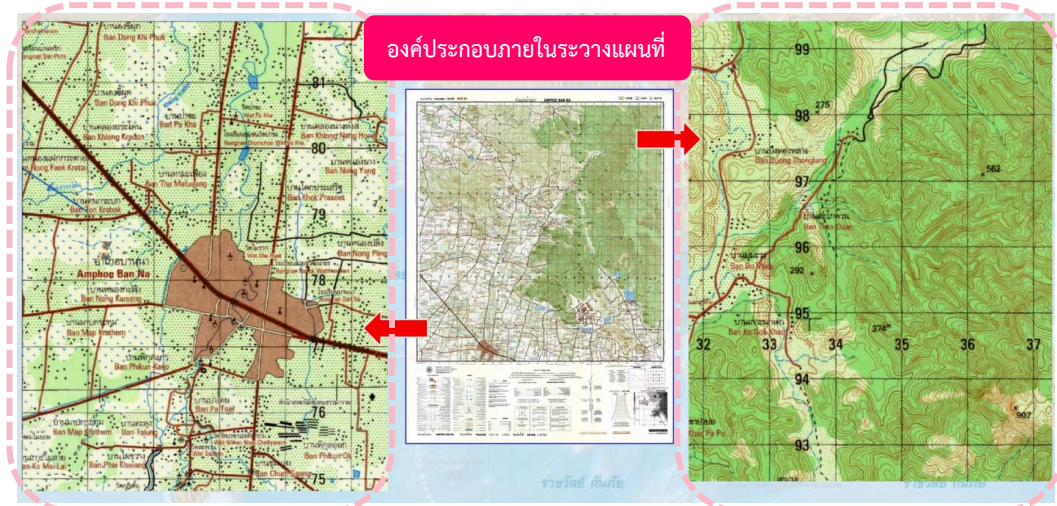
2. แผนที่แบ่งประเภทตามลักษณะการใช้งาน ได้แก่ แผนที่ฐาน (Base map) และแผนที่เฉพาะเรื่อง (Thematic map)
3. แผนที่แบ่งประเภทตามรายละเอียดที่แสดงบนแผนที่ ได้แก่ แผนที่ลายเส้น (Line map) แผนที่ภาพถ่าย (Photo map) และแผนที่แบบผสม (Annotated map)

องค์ประกอบของแผนที่

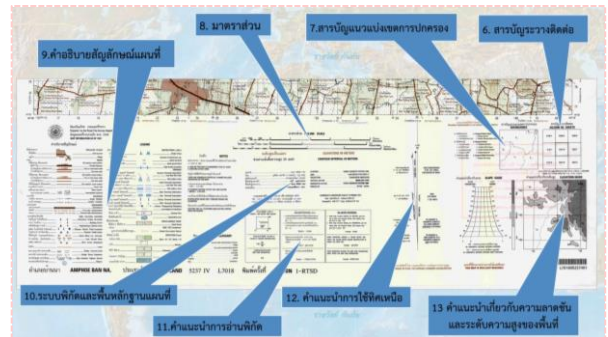
1. ภายในระวางแผนที่ แสดงลักษณะของพื้นผิวโลกหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ภาพถ่านทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม ชื่อยุภูมิศาสตร์ (เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด) สี สัญลักษณ์แผนที่ (เช่น จุด และ เส้น) อีกทั้งแสดงพิกัดแผนที่ และค่าความสูงของพื้นที่ (เช่น ตัวเลข ลายเส้น และเฉดสี)

2. ภายนอกระวางแผนที่ พื้นที่ตั้งแต่เส้นขอบระวางไปถึงริมแผ่นแผนที่ทั้ง 4 ด้าน โดยแสดงรายละเอียดต่างๆ ให้ผู้ใช้แผนที่รับรู้และเข้าใจเนื้อหา รายละเอียดบนแผนที่ได้อย่างถูกต้องตามจุดประสงค์ของผู้ผลิตแผนที่ เช่น ชื่อแผนที่ มาตรฐานส่วนแผนที่ และคำอธิบายสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น

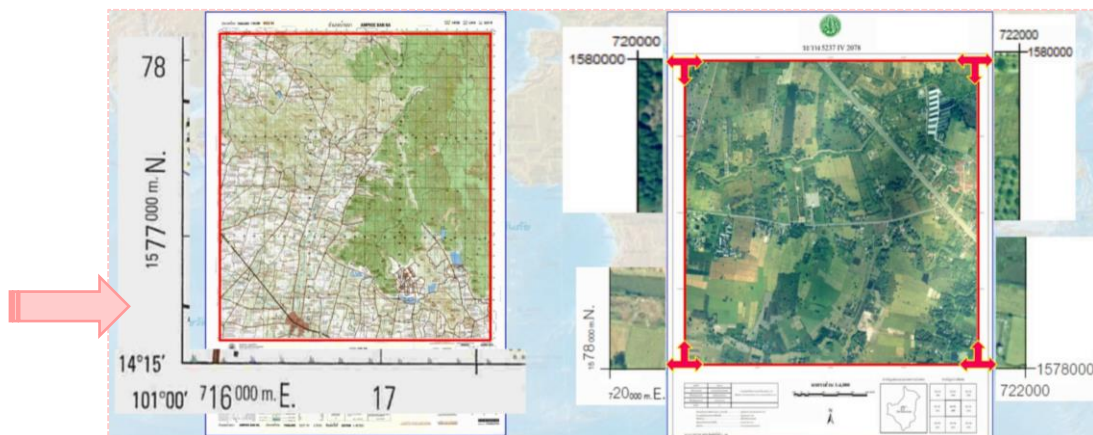

ส่วนบนของแผนที่

ส่วนล่างของแผนที่

3. ขอบระวางแผนที่ ประกอบด้วยเส้นขอบระวางที่ใช้แสดงค่าพิกัด เช่น ค่าพิกัด UTM (พิกัดเหนือ พิกัดตะวันออก) ค่าพิกัดภูมิศาสตร์ (Latitude, Longitude)

ระบบพิกัดและพื้นหลักฐานทางแผนที่ เป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่ออ้างอิงตำแหน่งหรือบอกตำแหน่งบนพื้นโลก โดยระบบพิกัดแผนที่ที่นิยมใช้อ้างอิงในประเทศไทยจะมี 2 ระบบ ดังนี้

1. ระบบพิกัดภูมิศาสตร์ (Geographic Coordinate System) แสดงค่าเป็นระยะเชิงมุมของละติจูด (Latitude) และลองจิจูด (Longitude)

2. ระบบพิกัดกริดแบบยูทีเอ็ม (Universal Transverse Mercator Coordinate System : UTM) โดยจะใช้ตารางกริดกำหนดตำแหน่งและใช้อ้างอิงการบอกตำแหน่งเป็นระยะทาง ซึ่งนิยมใช้ในแผนที่ทหาร แสดงเป็นค่าพิกัดทางตะวันออก (Easting : E) และค่าพิกัดเหนือ (Northing : N) จากจุดศูนย์กำเนิด และประเทศไทยตั้งอยู่ที่ Zone 47N และ Zone 48N

มาตราส่วนแผนที่ (Map Scale) คือ อัตราส่วนที่เปรียบเทียบระหว่างระยะบนแผนที่กับระยะทางภูมิประเทศจริง ซึ่งกำหนดให้ระยะทางในแผนที่เป็น 1 หน่วย และมาตราส่วนที่นิยมใช้งานทั่วไปมี 3 ชนิด ได้แก่ มาตราส่วนเศษส่วน (Representative Fraction) มาตราส่วนคำพูด (Verbal Scale) และมาตราส่วนรูปภาพ หรือมาตราส่วนบรรทัด (Graphic Scale หรือ Bar Scale) โดยการคำนวณหามาตราส่วนแผนที่คำนวณจากอัตราส่วนระยะบนแผนที่เทียบกับระยะทางภูมิประเทศ เช่น แผนที่มาตราส่วน 1 : 100,000 หมายถึง ระยะ 1 หน่วยในแผนที่ เท่ากับระยะทาง 100,000 หน่วยในแผนที่จริง และแผนที่มาตราส่วน 1:25,000 หมายถึง ระยะ 2 เซนติเมตร ในแผนที่ เท่ากับระยะทาง ในภูมิประเทศ 500 เมตร ณ จุดเดียวกัน

การขอรับบริการแผนที่ต่างๆ

สามารถขอได้ตามรายละเอียด ดังนี้

แผนที่และข้อมูลทางแผนที่ด้านการพัฒนาที่ดิน ได้แก่ แผนที่แสดงความลาดชันของพื้นที่ (สสผ.) ข้อมูลพื้นฐานกลางสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน (สสผ.) แผนที่สำมะโนที่ดิน (สสผ.) แผนที่ป่าไม้ถาวรและแผนที่การจำแนกประเภทที่ดิน (สสผ.) แผนที่ดิน (กสด.) แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน (กนผ.) แผนที่การใช้ที่ดินระดับตำบล (เว็บไซต์กรมพัฒนาที่ดิน) และแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร (กนผ.)

แผนที่และข้อมูลทางแผนที่ของหน่วยงานภายนอก ได้แก่ แผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 (กรมแผนที่ทหาร) ข้อมูลแนวเขตการปกครอง (กรมการปกครอง) ข้อมูลแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ (กรมป่าไม้) ข้อมูลแนวเขตป่าอนุรักษ์ (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช) ข้อมูลแนวเขตป่าชายเลน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) ข้อมูลแนวเขต สปก. (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) ข้อมูลที่สาธารณะประโยชน์ (กรมที่ดิน) ข้อมูลที่ราชพัสดุ (กรมธนารักษ์) ข้อมูลนิคมสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์) ข้อมูลนิคมสร้างตนเอง (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) และเขตชลประทาน (กรมชลประทาน)

ประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเอง

เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจด้านความรู้พื้นฐานในการอ่านแผนที่อย่างไรให้ถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับต่อหน่วยงาน

การที่บุคลากรกรมพัฒนาที่ดินมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านแผนที่นั้น จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและแนวทางการปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคลากรได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเตรียมพร้อมรับภารกิจของกรมฯ ในด้านต่างๆ เช่น การวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การจัดการทรัพยากรดิน การวางแผนการใช้ที่ดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ทั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ และประเทศชาติให้มีความมั่นคงความก้าวหน้าต่อไป

